

Forskningsministeren (Frank Jensen) har meddelt mig, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give Folketinget en skriftlig

Redegørelse: »Fra vision til handling – Info-samfundet år 2000«.
(Redegørelse nr. R 8).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Redegørelsen vil komme til forhandling onsdag den 5. april 1995.

Skriftlig fremsættelse af forslag

Jan Kørpe Christensen (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afskaffelse af modersmålsundervisningen i den danske folkeskole.

(Beslutningsforslag nr. B 91).

Jeg skal i øvrigt henvise til forslaget tekst og de bemærkninger, der ledsager det, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Keld Albrechtsen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om stop for Europa-Kommissionens lovgivningsvirksomhed.

(Beslutningsforslag nr. B 92).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Skriftlige redegørelser

Redegørelse af 16/3 95 om dansk eksportpolitik 1995.

(Redegørelse nr. R 7).

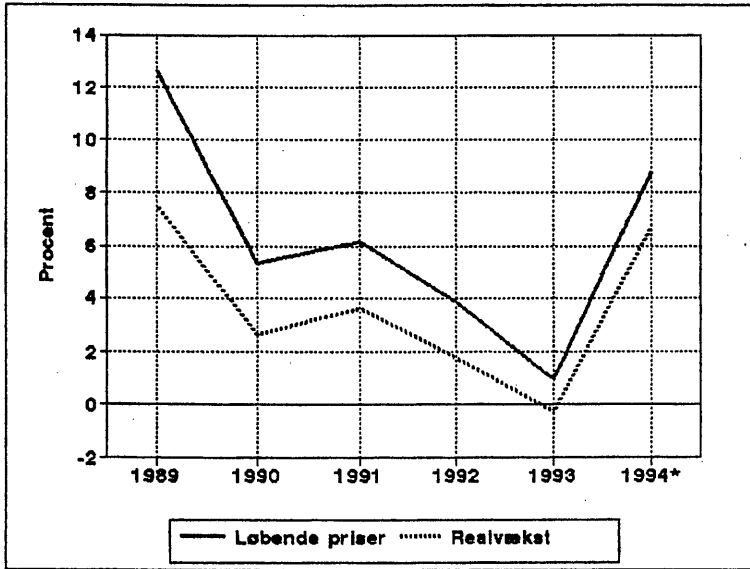
Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen) og ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Øget eksport og beskæftigelse

1994 blev et meget godt år for dansk eksport. Det skønnes, at udførslen opgjort i mængder steg med omkring 5,8 pct. i 1994 mod et fald på 1,4 pct. i 1993. Eksporten voksede med 8,8 pct. i løbende priser i 1.-3. kvartal 1994 sammenlignet med den tilsvarende periode i 1993. Det er den højeste vækst, der er set i dansk eksport siden 1989.

Stigningen i løbende priser er især markant for eksporten til Nordamerika med en vækst på 26,8 pct., til Central- og Østeuropa samt SNG med en vækst på 32,8 pct., til Syd- og Mellemamerika med 25,3 pct. og til Fjernøsten med 20,1 pct. Til gengæld var væksten i eksporten til EFTA på 9,8 pct. og til EU på kun 3,3 pct. Eksporten til vores vigtigste marked, Tyskland, steg med kun 0,9 pct.

Figur R.1. Væksten i Danmarks vareeksport 1989-1994

* Tallet er for 1.-3. kvartal 1994.

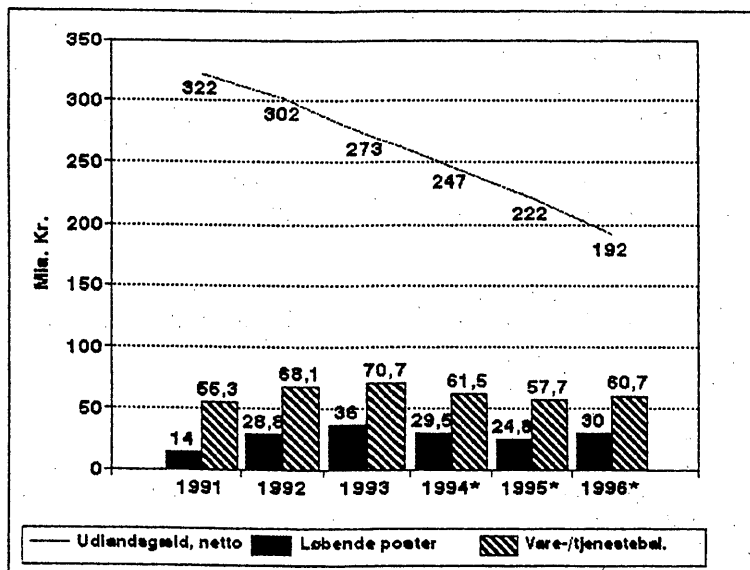
Kilde: Danmarks Statistik.

Væksten i eksporten har således været størst på fjerntmarkederne. Dette må tages som et tegn på, at danske virksomheder er ved at indstille sig på den internationalisering, der sker af samhandelen i disse år. EU- og EFTA-landene aftager dog fortsat 72,9 pct. af den danske eksport. Derfor vil afsætningen til disse markeder være af afgørende betydning for vor samlede eksport og beskæftigelse.

Den relativt beskedne vækst i den danske

eksport til vores største markeder og tab af markedsandele på nogle af disse markeder understreger behovet for fortsatte forbedringer i konkurrenceevnen. Det vil på denne baggrund i 1995 og de kommende år derfor være vigtigt at fastholde lønninger, avancer og inflation på et lavere niveau end i de lande, vi tættest konkurrerer med på disse store danske eksportmarkeder.

Figur R.2. Udviklingen i Danmarks udlandsgæld, betalingsbalancens løbende poster samt vare- og tjenestebalance 1991-1996.

Kilde: Økonomiministeriet.

Regeringen har siden sin tiltræden lagt afgørende vægt på at knække arbejdsløshedskurven. Dette lykkedes i 1994, og der er udsigt til en væsentlig stigning i beskæftigelsen i 1995. Regeringens mange initiativer for at få gang i økonomien har medvirket til væksten i beskæftigelsen. En stigende beskæftigelse er afgørende for en tilfredsstillende samfundsudvikling i de kommende år. Et af instrumenterne hertil har været at give danske virksomheder gode muligheder for at øge eksporten.

Regeringens politik viser nu resultater. Fremgangen i produktion og beskæftigelse skyldes ikke kun den øgede hjemlige efterspørgsel. Danske virksomheder har i 1994 trods forbrugsudvidelsen i Danmark været i stand til at øge vor afsætning til udlandet mere, end det er sket tidligere i dette årti. Der er dermed skabt nye arbejdspladser i eksporterhvervene. Det er vigtigt at udbygge og fastholde disse resultater i de kommende år. De økonomiske forudsætninger er bedre, end vi har set længe, idet økonomierne på vore hovedmarkeder på ny viser opsving efter nogle år med lav vækst og lav import.

En del af regeringens politik har været at øge beskæftigelsen gennem en stimulering af den indenlandske efterspørgsel. Den stigende efter-

spørgsel har imidlertid også ført til øget import, hvorfor overskuddet på betalingsbalancen er mindsket en smule i 1994. Allerede i 1996 forventes overskuddet dog igen øget. De betydelige årlige danske betalingsbalanceoverskud har medført en løbende nedbringelse af Danmarks udlandsgæld, en udvikling, der vil fortsætte i de kommende år.

Udviklingen på verdensmarkedet. Omfattende liberalisering

Der er udsigt til vækst i verdensøkonomien de næste år. Den økonomiske realvækst, som i 1994 var på ca. 3 pct., forventes at blive på 3,5 pct. i 1995. Langt de fleste lande i verden har i løbet af 1994 oplevet en god økonomisk vækst. Dette er også tilfældet for de fleste af Danmarks væsentlige markeder. Væksten i EU-landenes økonomi blev på 2,5 pct. i 1994 mod -0,3 pct. i 1993. I 1995 og 1996 forventes en øget vækst.

Verdenshandelen forventes reelt at vokse med omkring 8,2 pct. i 1995 og 7,8 pct. i 1996 efter en realvækst på omkring 8,9 pct. i 1994. Hvor væksten i OECD-landenes eksport i 1994 skønnes at være vokset en smule mere end verdenshandelen, forventes OECD-landenes eksport i 1995 ikke at vokse lige så hurtigt som verdenshandelen.

De seneste år har været præget af indgåelse af en række vigtige aftaler, der på regionalt og globalt plan sigter mod en liberalisering af verdenshandelen. Disse aftaler skulle danne grundlag for bedre afsætningsmuligheder for konkurrencedygtige danske produkter og dermed en øget dansk eksport fremover. Den nye Verdenshandelsorganisation (WTO) er etableret pr. 1. januar 1995. Organisationen vil være helt central for at fastholde og udvikle de liberaliseringer af den globale handel, der er opnået enighed om.

De liberaliseringer, der bliver gennemført i de kommende år som en følge af den positive afslutning af Uruguayrunden, vil have en gunstig virkning på dansk økonomi. Det skønnes, at dansk industrieksport umiddelbart kan stige med 3 mia. kr. som følge af øget adgang til markederne uden for Europa. Til gengæld vurderes det, at virkningen af Uruguayrunden og EU's landbrugsreform kan blive et fald i landbrugs-eksporten på godt 1 mia. kr. I modsætning til landbrug og industri forventes inddragelsen af tjenesteydelser under den nye internationale Verdenshandelsorganisation ikke at få den store betydning for Danmarks import og eksport på kortere sigt.

På de vigtige nordiske markeder vil danske eksportører få nye afsætningsmuligheder som følge af svensk og finsk EU-medlemskab, der er trådt i kraft pr. 1. januar 1995. Dertil kommer, at EØS-aftalen vil lette adgangen til Norge og andre EFTA-lande. For Central- og Østeuropa er der allerede for mange lande indgået associeringsaftaler, og nye ventes at følge i 1995. Disse aftaler vil gradvis reducere barriererne for samhandel og investeringer.

Med de positive tendenser i såvel dansk som international økonomi eksisterer der for tiden en historisk chance for at sikre en sund udvikling af den danske økonomi. OECD forventer en vækst i den danske eksport opgjort i mængde på 5,6 pct. i 1995 og 5,4 pct. i 1996. Regeringen er indstillet på at gøre sin del for at støtte en fortsat positiv udvikling af dansk eksport.

Globalisering

Inden for langt de fleste brancher foregår der i disse år en globalisering af produktionen. Dette betyder, at de fleste mellemstore og store danske virksomheder bliver nødt til at overveje virksomhedens aktiviteter i et globalt perspektiv. Dette øger gradvis betydningen af fjernmarkederne og markederne i Central- og Østeuro-

pa. Disse markeder er derfor ikke kun interessante som eksportmarkeder, men også for at finde underleverandører eller anden form for samarbejde, herunder direkte investeringer. For de fleste virksomheder vil disse nye og fjernere markeder være betydelig vanskeligere at betjene end nærmarkeder. Mulighederne for fejltagelser på grund af afstand i såvel fysisk som kulturel henseende er store, og fejltagelser kan være meget omkostningskrævende.

Dækning af et fjernmarked betyder i nogle tilfælde etablering af lokal produktion. Behovet for bistand fra udenrigstjenesten er derfor for mange virksomheder større på de fjerne markeder end på de nære. Globaliseringen af økonomien betyder ligeledes, at virksomhederne bliver konfronteret med konkurrence fra en række fjernliggende virksomheder. Der sker generelt en skærpelse af konkurrencen, som stiller øgede krav til danske virksomheder. Udviklingen af kommunikationssamfundet gør det også muligt for virksomhederne at placere de enkelte dele af produktion, administration og forskning, hvor det er mest fordelagtigt.

Det danske samfund er godt rustet til at møde fremtidens krav. Det vil, hvis vi vil bevare og udvikle denne position, være nødvendigt såvel i virksomhederne som i den offentlige sektor løbende at indstille sig på de krav, der stilles til fremtidens samfund. Samspillet mellem en effektiv offentlig sektor og virksomhederne vil få tiltagende betydning i fremtiden. Den service, den offentlige sektor kan yde i form af velfungerende systemer og infrastruktur, kan få meget stor betydning for, hvor fremtidens arbejdspladser bliver lokaliseret.

Regeringen har et program for tiltrækning af udenlandske investeringer til Danmark. Arbejdet varetages af Erhvervsministeriet som sekretariat i tæt samarbejde med udenrigstjenesten. Der er på repræsentationer i de 4 programsamarbejdslande USA, Japan, Storbritannien og Frankrig ansat medarbejdere, der specielt tager sig af dette område sammen med udsendte medarbejdere. Som led i investeringsfremmearbejdet gennemføres der målrettede sektor-fremstød og lign. i udlandet, der arrangeres besøgsprogrammer for udenlandske investorer i Danmark, og der afholdes en række andre aktiviteter, som støtter udenlandske virksomheders beslutning om at investere i Danmark. I 1994 har der været en markant vækst i antallet af investeringsfremmesager, samtidig med at der er sket en betydelig målretning af arbejdet.

Markedsmuligheder for dansk eksport

En forventet økonomisk vækst på næsten alle væsentlige markeder giver gode muligheder for en fortsat positiv udvikling i den danske eksport. For at forbedre grundlaget for den kollektive indsats for fremme af dansk eksport og til inspiration for virksomhedernes egen planlægning af indsatsen på nye markeder har Udenrigsministeriet – på grundlag af indberetninger fra vore repræsentationer – undersøgt, hvilke sektorer der synes specielt interessante for danske eksportører.

Fødevarerforarbejdning, levnedsmidler, bygge- og anlægsvirksomhed, miljø og sundhed er sektorer, der frembyder store muligheder for dansk eksport. Andre områder såsom energi, elektronik og møbler synes tillige at være interessante, men geografisk begrænset til forholdsvis få lande. Specielt for levnedsmiddeleksporten vil konkurrencevilkårene blive vanskeligere i takt med bortfald af EU-støtte til eksporten. Dette vil stille større krav til en videreudvikling af de danske produkter og en yderligere tilpasning til de enkelte markeder. Rådgivning, systemer og knowhow er en vigtig del af efterspørgslen inden for de fleste sektorer.

For den danske eksport af levnedsmidler bliver de nærmeste år meget afgørende. Resultaterne af Uruguayrunden betyder, at danske eksportører af levnedsmidler bliver stillet over for en vanskeligere konkurrencesituation. Samtidig fremgår det klart af Udenrigsministeriets undersøgelse, at der er meget store muligheder på en lang række markeder for at øge eksporten af danske levnedsmidler.

EU er og vil forblive det vigtigste marked for dansk eksport. EU-landene aftog således i 1993 over 53 pct. af Danmarks eksport. EU-landenes andel af dansk eksport vil blive endnu større i 1995. Sverige, Finland og Østrig indtrådte som bekendt i EU 1. januar 1995. Udvidelsen betyder forøget samhandel og konkurrence og åbner ligeledes mange interessante muligheder for dansk erhvervsliv. Specielt kan der udvikles gode markeder for danske landbrugsvarer i de nye medlemslande. Generelt fungerer det indre marked i EU tilfredsstillende, men der er fortsat behov for at fuldføre og effektivisere det på specifikke områder. Det er vigtigt, at borgere og virksomheder også i praksis oplever håndgribelige fordele. For EU som helhed forventes den økonomiske vækst i de kommende år gradvis at vokse til ca. 2,5-3,5 pct. Væksten i den indenlandske efterspørgsel forventes for EU-landene

som helhed i 1995 at blive 2-3 pct., hvilket betyder forbedrede afsætningsmuligheder i forhold til de foregående år. De mest interessante sektorer for dansk eksport til EU-landene forventes at blive miljø, materialer til bygge- og anlægssektoren, energibesparende udstyr, levnedsmidler, maskiner til fødevarerbearbejdning, udstyrsleverancer og rådgivning til sundhedssektoren. Det er vigtigt i 1995 at søge at udnytte de forbedrede eksportmuligheder i EU.

Central- og Østeuropa er et område, der kan blive meget vigtigt for danske virksomheder. Dette øger betydningen af indsatsen på disse markeder. For mange af landenes vedkommende er der tale om nærmarkeder. De fleste forventes i løbet af en forholdsvis kort årrække at opleve en væsentlig stigning i købekraften. Der må imidlertid forudses en meget uensartet økonomisk udvikling i regionen, et forhold, der ligeledes slår igennem i udviklingen i den indenlandske efterspørgsel. I 1993 aftog Central- og Østeuropa og SNG ca. 3,6 pct. af Danmarks eksport. I Central- og Østeuropa synes der især at være mulighed for øget eksport til Polen (vort største eksportmarked i regionen), Estland og Litauen. I regionen som helhed kan der konstateres et stort behov for rådgivning og udstyrsleverancer i forbindelse med moderniseringen af landbrugs- og fødevarersektoren; der vil også være en begrænset import af fødevarer. De stigende priser på importeret energi har foranlediget landene til at iværksætte energibesparende foranstaltninger i bl.a. industrien. Også miljøbeskyttelse forventes på længere sigt at spille en mere fremtrædende rolle. Endelig synes der for en række landes vedkommende at være behov for bygge- og anlægsvirksomhed i forbindelse med renovering og nybygning både inden for bolig-, erhvervs- og transportsektoren. EU har indgået associeringsaftaler – Europaftaler – med Polen, Ungarn, Den Tjekkiske Republik, Den Slovakiske Republik, Rumænien og Bulgarien. Aftalerne med Polen og Ungarn trådte i kraft i 1994, mens aftalerne med de øvrige fire lande iværksattes pr. 1. februar 1995. EU planlægger i første halvdel af 1995 at indgå tilsvarende aftaler med de baltiske lande og Slovenien. Europaftalerne er senest blevet udbygget med vedtagelsen af en før-tiltrædelsesstrategi på Det Europæiske Råds møde i Essen i december 1994. Før-tiltrædelsesstrategien er en plan for forberedelse af de ovennævnte lande på medlemskab af Unionen, og hovedelementet er at forberede landene på deltagelse i det indre marked.

Asien er for øjeblikket den region i verden, der har den absolut højeste økonomiske vækst. I Japan forventes en økonomisk vækst på omkring 2,5 pct. i BNP i 1995. Den gennemsnitlige realvækst for den resterende del af regionen forventes at blive lidt over 7 pct. Væksten i den indenlandske efterspørgsel i 1995 viser de samme tendenser som BNP-væksten. Den danske eksport til regionen udgjorde omkring 8 pct. af den samlede danske eksport i 1993. Markederne i Asien forventes i de kommende årtier at komme til at udgøre en mere betydningsfuld del af verdensøkonomien. Flere og flere danske virksomheder bliver derfor nødt til at tage stilling til, hvordan de selv vil dække disse markeder, og hvorledes de vil imødegå konkurrencen fra asiatiske lande på de danske virksomheders nærmærkede. Fødevarerforarbejdning synes at være en af de sektorer, hvor danske virksomheder har de bedste muligheder på de asiatiske markeder. Der er også et stort marked for færdigforarbejdede fødevarer. Sundhedssektoren er under hastig udvikling i adskillige lande i regionen på grund af den økonomiske og sociale udvikling. Der er behov for systemer og rådgivning i forbindelse hermed såvel som leverancer af avanceret udstyr og medicinske produkter. Der er en stigende miljøbevidsthed i mange af landene i Asien. Det har medført en markant stigende efterspørgsel efter miljøbevarende såvel som -forebyggende foranstaltninger. Der er behov for rådgivning, systemer samt udstyr. Endelig kan der peges på bygge- og anlægssektoren, hvor der i flere lande i regionen vil være muligheder for rådgivning.

Væksten i USA må antages at have toppet; den forventes at falde fra 3,8 pct. i 1994 til 3,1 pct. i 1995. Afsætningsmulighederne for en bred vifte af avancerede produkter, bl.a. til sundhedssektoren, synes gunstige i USA. I Latinamerika forventes en pæn økonomisk vækst i 1995 på mellem 3 pct. og 5 pct. Særlig markedet for maskiner og udstyr til fødevarerforædling synes lovende i Latinamerika. Miljøsektoren og danske møbler eller samarbejde om møbelproduktion har gode muligheder i mange lande på de amerikanske kontinenter.

For mere end halvdelen af landene i Mellemøstregionen forventes en økonomisk vækst i 1995 på 5,5 pct. eller derover. Der forudses dog en negativ økonomisk vækst på 3-4 pct. i Saudi-Arabien. I Mellemøsten synes mulighederne for eksport af fødevarer fortsat at være gode. Også udstyrsleverancer og råvarer til fødevarerfor-

arbejdning vil være af interesse. Der er desuden øget interesse for miljøsektoren i regionen.

I Sydafrika vil der bl.a. være gode muligheder for at øge eksporten af maskiner til industrien og en række andre produkter. For de afrikanske lande som helhed må det imidlertid konstateres, at mulighederne for eksport på rent kommercielle vilkår er relativt begrænsede, hvorfor danske eksportører må være opmærksomme på finansieringsmuligheder enten via danske eller internationale bistandsmidler.

Udenrigstjenestens eksportfremmearbejde

Med den stigende internationalisering og globalisering af erhvervslivet øges betydningen af adgang til pålidelige informationer om politiske, økonomiske og afsætningsmæssige vilkår på eksportmarkederne. Udenrigstjenesten har med sine mange repræsentationer over hele verden og gennem deltagelse i internationale organisationer et grundlag, der gør det muligt at tilvejebringe de informationer, danske eksportører har behov for.

Regeringen lægger vægt på, at de omfattende ressourcer, der anvendes på vore repræsentationer i udlandet, bliver støttet på bedste måde hjemmefra. Blandt andet derfor har Udenrigsministeriets eksportfremmeaktiviteter siden 1. januar 1994 været samlet i Sekretariatet for Udenrigshandel.

Regeringen har ligeledes lagt vægt på, at de erhvervspolitiske tiltag koordineres til fremme af danske virksomheders interesser. Dette er blandt andet sket i forbindelse med udarbejdelse af en overordnet strategi for eksportfremmearbejdet. Denne strategi ajourføres årligt på grundlag af en rapport om markedsmulighederne for dansk eksport af varer og tjenesteydelser suppleret med virksomheders, erhvervsorganisationers og erhvervsministeriers vurderinger af, hvilke brancher der er interesserede i udbygning af eksportaktiviteter.

I strategien udvælges de sektorer, der giver de mest lovende muligheder for en ekstra indsats for fremme af dansk eksport i de kommende par år. I strategien for 1995-1996 er der lagt vægt på indsatsen inden for landbrugssektoren, hvor den danske fødevarereksport står over for nye udfordringer. Miljø, energi, byggeri og sundhed er andre sektorer, hvor der forudses en række tiltag for at forbedre indsatsen. Der forudses en omfattende indsats i såvel Vest- som Østeuropa. På fjerntmarkederne vil de fleste aktiviteter blive koncentreret på vækstmarkederne i Asien og i Amerika.

Strategien er et vigtigt bidrag til styring og allokering af Udenrigsministeriets eksportfremmeressourcer, f.eks. når der skal oprettes nye ambassader og generalkonsulater, i forbindelse med omfordeling af udenrigstjenestens personaleressourcer på eksportfremmeområdet samt i den løbende planlægning og iværksættelse af eksportfremmeaktiviteter.

På udenrigstjenestens repræsentationer anvendes strategien som et arbejdsredskab i forbindelse med den løbende planlægning og iværksættelse af eksportfremmeaktiviteter. Således anvendes strategien af repræsentationerne til at udvælge de sektorer, hvor repræsentationen primært udfører opsøgende arbejde, og de sektorer, hvor det vil være relevant at gennemføre kollektive eksportfremstød samt at koncentrere arbejdet med at udarbejde varerapporter m.v.

Der sigtes i år mod en større udbredelse af oplysninger om indholdet i strategien til danske virksomheder. Det er tanken, at strategien af danske virksomheder kan anvendes som et vigtigt instrument i forbindelse med udvælgelse og prioritering af virksomhedernes fremtidige markeder.

Regeringen har siden sin tiltræden gjort en ekstra indsats for at fremme dansk eksport. Et af midlerne hertil har været en ekstrabevilling på 30 mio. kr., som har muliggjort oprettelse af nye generalkonsulater i Shanghai og Ho Chi Minh City i 1994 og udsendelse af 10 sektoreksperter inden for sektorer, man fra regeringens og erhvervsorganisationernes side har set som særlig lovende for danske eksportører.

På grundlag af informationer indsamlet fra repræsentationerne og internationale organisationer udgiver Sekretariatet for Udenrigshandel et større antal publikationer, hvori viden om markedsforhold og eksportmuligheder stilles til rådighed for det danske erhvervsliv. Denne orientering er i det forløbne år blevet udbygget og vil bl.a. på grundlag af brugerundersøgelser løbende blive forbedret. Det er i denne forbindelse også vigtigt, at der sker en tilpasning til den udvikling, der foregår i samfundet og i virksomhederne i disse år i retning af videnssamfundet og i retning af globalisering af produktion. Denne udvikling vil medføre nye krav til Sekretariatet for Udenrigshandels produkter.

Regeringen søger at styrke indsatsen for systemeksport, bl.a. til Østeuropa, og at fortsætte og udbygge den systematiske og koordinerede indsats til støtte for eksporten af tjeneste-

ydelser. Regeringen agter at igangsætte en koordineret og målrettet indsats over for udenlandske myndigheder med ansvar for offentlige indkøb i lyset af liberaliseringen på dette felt i EU- og EFTA-landene.

Det offentlige i EU indkøber årligt for mere end 5.000 mia. kr., hvoraf omkring en fjerdedel udbydes i offentlig licitation. EU's strukturfonde og Samhørighedsfonden har i perioden 1994-1999 et budget på godt 156 mia. ecu. Ud over 14 ambassader i EU-landene har Udenrigsministeriet 10 konsulære repræsentationer. Til disse repræsentationer er knyttet udsendte og lokalt ansat personale med handel som speciale, herunder sektoreksperter og projektattachéer. Viden om de omfattende muligheder formidles bl.a. via artikler og seminarer. Regeringen virker for, at danske virksomheder får en stor andel af de omfattende ordrer i disse forbindelser.

Et andet centralt område for udviklingen af nye danske eksportaktiviteter er eksporten af tjenesteydelser. Det er i den forbindelse især eksport af rådgivning, viden og knowhow, der bør have en central plads som led i den langsigtede naturlige udvikling af alle danske eksportprodukter, herunder rådgivning til et højt »forarbejdet« niveau. Danmark vil på lang sigt kun med stigende besvær kunne konkurrere med de udviklingslande, der som følge af lavt lønniveau kan fastsætte meget lave produktpriser. Markedet for tjenesteydelser som rådgivning m.v. er imidlertid præget af restriktioner, og det vil også i de kommende år være en central opgave for Udenrigsministeriet at følge og videreformidle den udvikling, der måtte vise sig som et led i liberaliseringen af tjenestehandelen i EU og udviklingen på området i WTO-regi.

Danmark taber markedsandele i forbindelse med internationale projekter finansieret af internationale udviklingsorganisationer i udviklingslandene, men vinder andele i Central- og Østeuropa, således at den samlede projekteksport fortsat stiger. Sekretariatet for Udenrigshandel har i samarbejde med hovederhvervsorganisationerne intensiveret orienteringen af danske virksomheder om mulighederne for projekteksport.

Secretariatet for Udenrigshandel har gennem de seneste år styrket indsatsen for at rådgive danske virksomheder med hensyn til at opnå international finansiering til deres eksportprojektgennemførelse. I de fleste udviklingslande, i Central- og Østeuropa og for større infrastruk-

turprojekter i de industrialiserede lande er det ofte finansieringsspørgsmålet, der er det afgørende for, om en eksportaktivitet eller et projekt gennemføres.

Dansk udviklingspolitik gavner danske virksomheder
Erhvervslivet er en vigtig del af ressourcen for dansk ulandspolitik. Samarbejdet mellem Danida og dansk erhvervsliv er løbende blevet tilpasset og har siden oktober 1993 taget sit udgangspunkt i regeringens strategi for erhvervslivets inddragelse i den bilaterale ulandsbistand. Denne strategi gennemføres i nært samarbejde med erhvervslivet og dets organisationer og er en del af strategien fra marts 1994 for dansk udviklingspolitik frem mod år 2000.

Målsætningen for inddragelsen af den danske ressourcebase, herunder ikke mindst dansk erhvervsliv, i den bilaterale bistand er først og fremmest at bidrage til ulandenes udvikling. Inddragelsen af erhvervslivet foregår inden for de givne bistandspolitiske rammer og på konkurrencedygtige vilkår. Herigennem opbygger erhvervslivet imidlertid også en øget kompetence og en stærkere international profil. De direkte danske investeringer i ulandene og samarbejdet med virksomheder i ulandene er i dag relativt beskedne. Der er derfor et betydeligt potentiale for en internationalisering af dansk erhvervsliv rettet mod ulandsmarkederne. En sådan udvikling kan bane vejen både for øgede leverancer til de multilaterale organisationer og for en større direkte eksport til ulandene. I dette lys kan en øget inddragelse af dansk erhvervsliv i den bilaterale ulandsbistand også medvirke til at kvalificere virksomhederne til bedre at udnytte mulighederne på de voksende ulandsmarkeder. En sådan udvikling kan skabe muligheder for en væsentlig større afledet virkning af bistanden for danske virksomheder, end tilfældet er i dag.

Med henblik på at skabe større gennemsigthed og åbenhed håndhæves nye faste retningslinjer for udbud, og man vil ved kurser for erhvervslivet og dets organisationer og ved oprettelse af informationsservice for erhvervslivet lette deres inddragelse i udviklingsbistanden.

I efteråret 1993 etableredes en ordning for blandede kreditter til ulandene. Denne ordning henvender sig til danske virksomheder med interesse i leverancer til projekter i ulandene. Danida søger derudover at fremme samfinansiering med multilaterale bistandsorganisationer

og løbende at vurdere gennemførelsen af de mange trustfond-arrangementer, der er til rådighed for danske bistandsleverancer til multilaterale bistandsorganisationer.

Regeringen har for 1994-1995 bevilget 135 mio. kr. til anvendelse i forbindelse med aftaler om Danida-finansierede trustfonde med forskellige internationale organisationer inden for FN-systemet, hvor midlerne er forbeholdt betaling for danske leverancer, herunder især ydelse fra danske rådgivere til organisationerne.

Der vil i 1995 blive gennemført vurdering af Danidas privatsektorprogram i Indien, Ghana og Zimbabwe. På grundlag heraf vil der blive taget stilling til, hvorvidt programmet bør udbredes til yderligere et antal lande.

Ved mere systematisk at anvende danske bistandsmidler til at placere danske virksomheder på markederne i udviklingslandene kan der opbygges en ekspertise i danske virksomheder, der øger virksomhedernes muligheder for siden at få ordrer til udviklingslandene finansieret af andre kilder.

Miljø- og Energiministeriets særlige miljøindsats i ulande vil ligeledes medvirke til at åbne disse markeder for eksport af dansk miljøviden og -teknologi. Indsatsen vil i 1995 primært blive koncentreret i Thailand og Malaysia.

I forbindelse med danske virksomheders etablering i udviklingslande indgår Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene (IFU) med ansvarlig kapital og ekspertise fra tidligere investeringer.

Øststøtten

Markederne i Central- og Østeuropa kan i de kommende år få større og større betydning for danske virksomheder. Den danske regering bistår landene med en omfattende bistand, hvor danske virksomheder er væsentlige aktører i udførelsen af bistanden.

Til den miljørelaterede del af øststøtten er der afsat i alt kr. 400 mio. kr.; heraf er de 250 mio. kr. afsat til indsats via miljøstøtteordningen under Miljø- og Energiministeriet. Sektorprogrammerne for 1995 vil i høj grad videreføre de initiativer, der blev påbegyndt med programmerne i 1994, hvoraf størsteparten af midlerne (70 mio. kr.) blev anvendt til bistand på energiområdet. Miljø- og Energiministeriet, Landbrugs- og Fiskeriministeriet og Indenrigsministeriet har fået tildelt midler i år. I forbindelse med danske virksomheders etablering i Østlandene indgår Investeringsfonden for Østlandene (IØ) med

ansvarlig kapital og ekspertise fra tidligere investeringer.

En række af de ordninger, der indgår under øststøttebistanden, har betydelig interesse for danske virksomheder. På eksportsiden har forbedrede eksportkreditgarantivilkår gjort det lettere for danske virksomheder at få garanteret betaling for deres salg til disse nye og stadig vanskelige markeder. For aktiviteter, der tager sigte på virksomhedssamarbejde, er der i 1994 oprettet en ny ordning – Virksomhed-til-Virksomhedsordning – der yder støtte til sådanne tiltag. Investeringer og joint ventures fremmes af IØ-fondens aktiviteter samt investeringsgarantiordningen under Udenrigsministeriet. Danske virksomheder kan yde et vigtigt bidrag til udviklingen af økonomierne i Central- og Østeuropa. Samtidig kan dansk erhvervsliv få et godt fodfæste på disse nye markeder.

Redegørelse af 16/3 95: »Fra vision til handling – Info-samfundet år 2000«.
(Redegørelse nr. R 8).

Forskningsministeren (Frank Jensen):

1. INFO-SAMFUNDET ER EN UDFORDRING

»Vi er midt i en revolution. En global kortslutning af tid, sted, personer og processer,« hedder det i indledningen til Dybkjær-Christensen-rapporten om »Info-samfundet år 2000«.

Hermed rammes præcist, hvad der er kernen i den samfundsomvæltning, vi er i fuld gang med: Den stadig mere avancerede telekommunikation får verden til at skrumpes ind. Samtidig skaber de stadig billigere computere med en eksplosivt voksende kapacitet helt nye muligheder for informations- og arbejdsprocesser. Med sammensmeltningen af tele- og computerteknologierne bliver virkningerne heraf endnu stærkere.

Konkret betyder det: Geografisk afstand får på masser af områder overhovedet ingen betydning. Produktionsprocesser bliver i mange tilfælde effektiviseret i dramatisk omfang. Helt nye kvalifikationsmæssige krav til de ansatte melder sig ofte som følge heraf. Vilkårene for kulturudvikling og uddannelse ændres på centrale punkter radikalt.

Set i globalt perspektiv melder info-samfundet sig under alle omstændigheder som en reali-

tet, vi ikke kommer uden om. Spørgsmålet er alene, hvordan vi vil forholde os hertil.

En kilde til livskvalitet og vækst

Endnu ser vi kun de første konturer af info-samfundet. Meget vil givet blive anderledes, end vi tror. Forventede problemer kan vise sig at forsvinde op i den blå luft, mens der omvendt kan dukke nye uforudsete problemer op. Vi vil opleve gennemgribende ændringer i et omfang, så man med rette kan tale om en samfundsomvæltning.

Denne omvæltning kan med rette sammenlignes med den industrielle revolution og landbrugets omlægning i slutningen af sidste århundrede – blot med den forskel, at det nu går meget hurtigere, og at omlægningen mod info-samfundet – især på miljøområdet – har langt færre negative konsekvenser end omlægningen mod industrisamfundet.

Rigtigt anvendt kan informationsteknologien på én gang være en kilde til økonomisk udvikling, større beskæftigelse, øget livskvalitet og bedre miljø gennem renere teknologier.

Samtidig kan info-samfundet udvikle sig til et meget mere åbent og decentraliseret samfund. I sin kerne lægger info-samfundet op til en hidtil uset åbenhed og ustyret adgang til information, kommunikation og debat. De utallige globale netværk med deres debatter, databaser og informationsrundspreddning kan ingen styre. På én gang anarki og lutrende debat. Enhver kan med en pc og et modem tilsluttet telefonnettet deltage heri.

Vi står her med værktøjer, som også giver hidtil usete muligheder i folkeoplysningens tjeneste. Og som kan sprede information og kommunikation ud til geografiske områder, som ellers kun vanskeligt nås. Hvis Grundtvig havde levet i dag, ville han formentlig have været tilsluttet det verdensomspændende Internet!

Lande i front får nye arbejdspladser

Udviklingen mod info-samfundet er dog ikke uden problemer, som man må forholde sig til. I hovedsagen drejer det sig om tre risici:

- Det offentlige og danske virksomheder formår ikke tilstrækkelig effektivt at omlægge arbejds gange og udvikle nye, IT-baserede produkter.
- Vi oplever en øget social polarisering i et informationsteknologisk A- og B-hold.
- Info-samfundet udvikler træk mod et centralistisk overvågningsamfund.